

DANIŞTAY BAŞKANLIĞINA

Yürütmenin Durdurulması İstemlidir

DAVACI : Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM SEN)
Cinnah Caddesi, Willy Brant Sokak, No: 13 – Çankaya/ANKARA

VEKİLİ : Av. Mehmet Ruştü Tiryaki, Av. Necmiye Şabbaz,
Av. Bedia Boran Bulut, Av. Asuman Tokgöz Sucu (Aynı yerde)

DAVALI : Milli Eğitim Bakanlığı - ANKARA

KONUSU : 24 Haziran 2017 gün ve 30106 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliğinin;

1. “Genel esaslar’ baliıklı 5/1-ç maddesinde yer alan “...doğal aydınlatmalı uygun mekânda kadın ve erkek için ayrı ayrı olmak üzere mescit” ibaresinin,

2. ‘Ortaöğretim kurumlarının açılması’ başlıklı 7/1 maddesinde yer alan; “...okulun açılacağı yerleşim birimi merkez nüfusunun 10.000 veya ilçeye bağılı çevre köyleri ile birlikte en az 20.000 olması” ibaresi, 7/5 maddesinde yer alan “...okulun açılacağı yerleşim birimi merkez nüfusunun 5.000 veya yerleşim birimine bağılı mahalle ve köyleri ile birlikte en az 10.000 olması” ibaresi ile 7/11 maddesinde yer alan “Çok programlı Anadolu lisesi, mesleki ve teknik eğitim merkezi ve mesleki eğitim merkezlerinde karma eğitim yapılır.” ibarelerinin,

3. “Özel eğitim kurumları’ başlıklı 8/8-a maddesinde yer alan “Yerleşim birimi nüfusunun 200.000’den az olmaması ya da yerleşim birimi ile hizmet verilecek en yakın rehberlik ve araştırma merkezi arasındaki mesafenin 150 km’den fazla olması halinde yerleşim birimi nüfusunun 100.000’den az olmaması” ibaresinin,

4. ‘Kapatma esasları’ başlıklı 13/1-b maddesinde yer alan “Kurumun verdiği hizmetin verimliliğinin azaldığının Bakanlıkça veya valilikçe mahallinde yaptırılan inceleme raporuyla belirlenmesi” ibaresinin, 13/1-c maddesinde yer alan “Anadolu, fen, güzel sanatlar, sosyal bilimler ve spor liselerinde 80, diğer...” ibaresi ile 13/7 maddesinde yer alan “...veya makul bir gerekçe olmaksızın son iki yıl üst üste zarar eden” ibaresinin öncelikle yürütmesinin durdurulması daha sonra iptaline karar verilmesi istemleridir.

SÜRE : Dava konusu Yönetmelik, 24 Haziran 2017 gün ve 30106 sayılı Resmi Gazetede yayımlandığından davamız süresi içerisinde.

AÇIKLAMALAR VE HUKUKSAL DURUM :

Milli Eğitim Bakanlığınca, 24 Haziran 2017 gün ve 30106 sayılı Resmi Gazetede yayımlan Milli Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliğiyle, 24 yılı aşkın süredir yürürlükte olan eski kurum açma, kapatma ve ad verme yönetmeliği yürürlükten kaldırılmış ve yönetmeliğinin içeriği esaslı biçimde değiştirilmiştir.

Eski Yönetmelikte okul öncesi eğitim kurumları, ilköğretim okulları, pratik kız sanat okulları, halk eğitim merkezleri ve mesleki eğitim merkezlerinin milli eğitim müdürünün teklifi üzerine valilikçe, bunun dışında kalan eğitim kurumlarının ise bakanlıkça ve aynı yöntemle açılacağı; kurumun açılması ve kapanması ile ilgili esasların, günün ihtiyaç ve şartlarına göre (Bakanlık merkez teşkilatını oluşturan birimlerin en üst amirlerinden oluşan) Bakanlık Müdürler Kurulu tarafından her yıl Mayıs ayı sonunda belirleneceği ve valiliklere bildirileceği kurala bağlanmıştı.

Yeni Yönetmelik kurum açma ve kapatma esaslarını, her bir eğitim kurumu türü için ayrı ayrı olmak üzere, çok ayrıntılı şekilde düzenlemiştir. Dolayısıyla yeni Yönetmeliğin genel olarak eğitim kurumlarının gereksinimlerinin karşılanması açısından çok daha yararlı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Ancak yeni Yönetmelik, İmam Hatip liselerini temel/esas ortaöğretim kurumu olarak belirlemiş, pek çok yerleşim yerinde İmam Hatip Lisesi dışında bir orta öğretim kurumu açılmayacağını, öğrenci sayısı 40'ın altına düşmedikçe de kapatılamayacağını kurala bağlamış, her eğitim kurumuna kadın ve erkekler için ayrı ayrı olmak üzere mescit açılmasını zorunlu hale getirmiş, Çok Programlı Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi ile Mesleki Eğitim Merkezi dışında kalan eğitim kurumlarında karma eğitimden vazgeçilmesinin önünü açmış, her il ve ilçede rehberlik araştırma merkezlerinin açılması hedefinden uzaklaşılmasına yol açmıştır.

Yönetmeliğin dava konusu edilen hükümleri, aşağıda ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere, yargı kararlarına, yönetmeliğin dayanağını oluşturan 1739 ve 222 sayılı Yasalara, 652 sayılı KHK'ye, cumhuriyetin temel nitelikleri arasında yer alan Laiklik ilkesine açıkça aykırılık oluşturmaktadır; bu nedenle öncelikle yürütmesi durdurulmalı, daha sonra iptaline karar verilmelidir.

Dava konusu Yönetmeliğin yürütmesinin durdurulması ve iptali istenen hükümleri ile gerekçelerimiz şunlardır:

1. Yönetmeliğin, “Genel esaslar” başlıklı 5/1-ç maddesinde yer alan “...doğal aydınlatmalı uygun mekânda kadın ve erkek için ayrı ayrı olmak üzere mescit” ibaresi uyarınca, Bakanlığa bağlı her kurum ve kuruluşta yani, her derece ve türdeki okul, merkez, pansiyon, uygulama oteli, öğretmen akademisi ve hizmetiçi eğitim enstitüsü, olgunlaşma enstitüsü ile sosyal tesislerde doğal aydınlatmalı uygun mekânda kadın ve erkekler için ayrı ayrı olmak üzere mescit açılacaktır. Üstelik bu mescitler, tek bir öğrenci, öğretmen veya eğitim çalışanı ibadet etmese de zorunlu olarak açılacaktır. Yani mescit açılmasının amacı bir gereksinimin karşılanması olmayacaktır.

Anayasanın “Başlangıç” bölümünde “... laiklik ilkesinin gereği olarak kutsal din duygularının Devlet işlerine ... kesinlikle karıştırılamayacağı” belirtilmektedir. Anayasanın 2. maddesinde de “Türkiye Cumhuriyeti ... başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir” hükmüne yer verilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bütün eğitim kurumlarında zorunlu olarak kadın ve erkekler için ayrı ayrı mescit açılması kutsal din duygularının devlet işlerine karıştırılması, eğitim kurumlarının dinsel duygu ve gereksinimleri göre düzenlenmesi anlamına gelmektedir.

Elbette herkes gibi öğrenciler de inandıkları dinin gereği olarak ibadetlerini yerine getirebilirler. Bunun önüne yasal hiçbir engel de konulmamalıdır. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından bundan 40 yıl önce alınan 13.12.1977 gün ve

11926 sayılı kararda; “... ders saatleri dışında ibadetini yerine getirmek isteyen öğrencilere okul idaresince mümkün olan kolaylıkların gösterilmesi” istenmiştir. Talim Terbiye Kurulu’nun anılan ve (bildiğimiz kadarıyla) halen yürürlükte olan kararında **herhangi bir din veya mezhep vurgusu yapılmamış, ders saatleri dışında** olması koşuluyla **ibadetler** için kolaylık gösterilmesi istenmiştir. Davalı yönetim, dava konusu düzenlemeyle, herhangi bir din veya mezhep vurgusu yapılmadan, ders saatleri dışında olması koşuluyla ibadetler için kolaylık gösterilmesi yerine, bir eğitim kurumu açılmasına ilişkin temel düzenin bir kısmını, din kurallarına dayandırılması yolunu seçmiştir. Yalnızca bir dine ait ibadethanelerin bütün eğitim kurumlarında açılmasının zorunlu kılınmasının başka biçimde açıklanmasına olanak yoktur.

Bayındırlık Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğü, “Cuma namazı kılmanın İslam dininde çok yüksek değeri bulunduğu ve erkeklere farz bir ibadet olduğu” nu belirterek, 8.8.1975 gün ve 461-28/22151 sayılı işlemiyle Cuma günlerine ait mesai saatlerini Cuma Namazına göre düzenlemiş; Cuma günlerine ait mesai saatlerinin Cuma Namazına göre düzenlenmesine ilişkin bu işlemin iptali istemiyle açılan davada, Danıştay Sekizinci Dairesi’nin 2.3.1976 gün ve E.1975/1993, K.1976/642 sayılı kararıyla, **işlemin Anayasaya açıkça aykırı olduğu** belirtilerek, işlemin iptaline karar verilmiştir.

Yine, 18.3.1981 gün ve 8/2557 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla günlük çalışma saatlerinin Ramazan ayı için iftar saatlerine uygun biçimde düzenlenmesine karar verilmiş, günlük çalışma saatlerinin Ramazan ayı için iftar saatlerine uygun biçimde düzenlenmesine ilişkin Bakanlar Kurulu kararının iptali istemiyle açılan davada, Danıştay Onikinci Dairesi’nin 25.1.2000 gün ve E.1997/151, K.2000/211 sayılı kararıyla, Bakanlar kurulu kararıyla çalışma saatlerinin bu biçimde değiştirilmesinin **Anayasaya açıkça aykırı olduğu** belirtilerek, iptaline karar verilmiştir.

Dava konusu Yönetmelik hükmü uyarınca bırakınız mesai saatlerinin bir kısmının Cuma Namazına göre belirlenmesini, her eğitim kurumunda kadın ve erkekler için ayrı ayrı mescitler oluşturulacaktır. Düzenlemenin **Anayasaya açıkça aykırı olduğuna** kuşku yoktur.

Anayasa Mahkemesi’nin 05.06.2008 gün ve E.2008/16, K.2008/116 sayılı kararında da belirtildiği gibi; Anayasa’nın 2. maddesinde belirtilen Laik Cumhuriyet ilkesi, egemenliğin ulusa ait olduğu, ulusal irade dışında herhangi bir dogmanın siyasal düzene yön vermesine olanak bulunmadığı, hukuksal kuralların dinsel buyruklar yerine demokratik ulusal talepler esas alınarak aklın ve bilimin öncülüğünde kabul edildiği, çoğunluk ya da azınlık dinine, felsefi inançlara veya dünya görüşlerine mensup olup olmadıklarına bakılmaksızın, din ve vicdan özgürlüğünün ayrımsız ve önkoşulsuz olarak herkese tanındığı ve anayasada öngörülenin ötesinde herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmadığı, dini veya din duygularının kötüye kullanılmasının ve sömürülmesinin yasaklandığı, devletin tüm işlem ve eylemlerinde dinler ve inançlar karşısında eşit ve tarafsız davrandığı bir cumhuriyeti öngörmektedir.

Dava konusu düzenleme bir dine (ve hatta onun bazı mezheplerine) imtiyaz tanınması anlamına gelmektedir. Diğer din ve mezhepler karşısında yalnız bir din ve bu dinin bazı mezheplerine imtiyaz tanınmasının Anayasal güvence altında olan Laiklik ilkesiyle bağdaştırılmasına olanak yoktur.

Dava konusu düzenlemenin, Anayasanın Başlangıç kısmında yer alan “*lâiklik ilkesinin gereği olarak kutsal din duygularının Devlet işlerine ve politikaya kesinlikle karıştırılmayacağı*” ilkesine de aykırı düştüğü görülmektedir.

Çünkü yukarıda da belirtildiği gibi, lâikliğin en önemli unsurlarından birisi, din duygularının Devlet işlerine karıştırılmaması ve dolayısı ile yasaların din esasına

dayandırılmamasıdır. Oysa dava konusu düzenlemeyle, yani bakanlığa bağlı her kurum ve kuruluşta kadın ve erkekler için mescit açılmasının zorunlu tutulmasıyla, din duyguları açıkça devlet işlerine karıştırılmaktadır.

Dava konusu düzenleme, Anayasanın Başlangıç kısmında yer alan; *“Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetisine doğuştan sahip olduğu”* anlayışına da uymamaktadır.

Çünkü her kurum ve kuruluşta mescit açılması zorunlu olacağından, öğrenciler arasında da ayrışmalara yol açabilecektir. Bu da toplumda din eksenli bölünmelere, inanan inanmayan ve farklı dinden ve mezhepten olanların hatta aynı dine farklı ölçülerde bağlı bulunanların, birbirleri üzerinde etki ve baskı kurmalarına ve çatışmalarına neden olabilir. Böyle bir ortamın da kişinin din ve vicdan özgürlüğünden gereğince yararlanmasına, maddi ve manevi varlığını geliştirmesine elverişli olduğu söylenemez.

Dava konusu düzenleme, kişilerin, farklı dinsel yaklaşımları olanların denetim ve baskı altına almalarına olanak hazırlayarak, çağdaş bir demokrasinin en temel özelliği olan çoğulculuğa ve hoşgörüyeye bir tehdit oluşturacaktır. Bu da Cumhuriyetin “demokratik” olmak niteliği ile bağdaşmayacak bir durumdur. Böyle bir durumun Cumhuriyetin “lâik hukuk devleti olma” niteliğine de aykırı düşeceği ortadadır.

Çünkü “hukuk devleti” adı verilen yönetim biçiminin gerçekleştirilmesinde gerekli unsurların en başında da “kişi hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınması” gelmektedir. Din ve vicdan özgürlüğünü herkes için karşılıklı olarak yeterince güvence altına alamamış olan bir düzenlemenin hukuk devleti ilkesi ile bağdaşması da olanaksızdır.

Yalnızca yaşadığımız coğrafyaya, ortadoğuya, bakmak, din eksenli tartışma ve çatışmaların toplumları ve ülkeleri sürüklediği yerleri bütün yalınlığı ile gösterecektir. Ülkemizi bu çatışmalardan tümünden olmasa da uzak tutanın cumhuriyetin temel nitelikleri arasında yer alan laiklik ilkesi olduğuna kuşku yoktur. Kuşkusuz ortadoğudaki çatışmaların tek kaynağı din ve mezhep ayrılıkları değildir. Ancak coğrafyamızdaki çatışmalar içerisinde din eksenli olanların büyük bir yer tuttuğunu herkes kabul etmektedir. Her yurttaşın inandığı inanç doğrultusunda ibadetini özgürce yapabilmesini veya inançsızlığını yaşayabilmesini güvence altına almak yerine, her eğitim kurumunda kadın ve erkekler için ayrı mescitler açılmasının Demokratik bir Laiklik ilkesiyle bağdaştırılması mümkün olmadığı gibi, bunun başkaca tartışma ve çatışmalara yol açabileceğini söylemek herhalde kehanet olmayacaktır.

2. a) Yönetmeliğin, ‘Ortaöğretim kurumlarının açılması’ başlıklı 7/1 maddesinde yer alan; **“...okulun açılacağı yerleşim birimi merkez nüfusunun 10.000 veya ilçeye bağlı çevre köyleri ile birlikte en az 20.000 olması”** ibaresi, 7/5 maddesinde yer alan **“...okulun açılacağı yerleşim birimi merkez nüfusunun 5.000 veya yerleşim birimine bağlı mahalle ve köyleri ile birlikte en az 10.000 olması”** ibaresi uyarınca, yerleşim birimi merkezi nüfusu 10.000 veya ilçeye bağlı çevre köyleri ile birlikte en az 20.000’in altında olan yerleşim birimlerinde Anadolu lisesi açılmayacak, bu yerleşim biriminin nüfusu 5.000 veya ilçeye bağlı çevre köyleri ile birlikte en az 10.000’in üzerinde ise Anadolu imam hatip lisesi açılabilir.

Dava konusu düzenlemeyle Milli Eğitim Bakanlığı imam hatip liselerini temel/esas ortaöğretim kurumu olarak belirlemiştir. Çünkü nüfusu 5 binin altında olan yerleşim yerlerinde orta öğretim kurumu açılmayabilecek, bir yerleşim biriminin nüfusu 5 bine ulaştığında genel liseler kapatıldığı için yalnızca Anadolu imam hatip lisesi açılabilir, başkaca bir lise

açılmayacak dolayısıyla tek ortaöğretim kurumu mesleki eğitim veren imam hatip lisesi olacak, nüfusu ancak 10 binin üzerine ulaşır ise Anadolu lisesi açılabilir. Düzenleme özellikle düşük nüfuslu yerleşim yerlerini olumsuz biçimde etkileyecektir.

Örneğin nüfusu en az olan iller arasında yer alan Tunceli ilinin toplam nüfusu 2016 yılı verilerine göre 82.193'tür. Tunceli ilinin 2016 yılı ilçe nüfusları (ilçeye bağlı çevre köylerle birlikte) şu şekildedir.

Merkez	: 37.116
Pertek	: 11.034
Mazgirt	: 7.769
Çemişgezek	: 7.480
Hozat	: 6.563
Ovacık	: 6.103
Pülümür	: 3.104
Nazımiye	: 3.024

Dava konusu Yönetmeliğin 7/1 ve 7/5 maddeleri uyarınca, Tunceli'nin ilçelerinden yalnızca Pertek'te **Anadolu Lisesi** açılabilir, diğer ilçelerin tamamında yalnızca **Anadolu İmam Hatip Lisesi** açılabilir. Esasen Pertek ilçesinin köyleriyle birlikte toplam nüfusu 11.034 olduğundan yani, merkez nüfusu 10.000'in altında olduğundan Pertek'te bile Anadolu Lisesi açılmayacaktır.

Yine nüfusu en az olan illerimiz arasında yer alan Ardahan ilinin toplam nüfusu 2016 yılı verilerine göre 98.335'tir. Ardahan ilinin 2016 yılı ilçe nüfusları (ilçeye bağlı çevre köylerle birlikte) şu şekildedir.

Merkez	: 41.939
Göle	: 25.679
Çıldır	: 9.539
Hanak	: 9.019
Posof	: 6.790
Damal	: 5.369

Dava konusu Yönetmeliğin 7/1 ve 7/5 maddeleri uyarınca, Ardahan'ın ilçelerinden yalnızca Göle'de **Anadolu Lisesi** açılabilir, diğer ilçelerin tamamında yalnızca **Anadolu İmam Hatip Lisesi** açılabilir.

Yine nüfusu az olan illerimiz arasında yer alan Erzincan ilinin toplam nüfusu 2016 yılı verilerine göre 226.032'dir. Erzincan ilinin 2016 yılı ilçe nüfusları (ilçeye bağlı çevre köylerle birlikte) şu şekildedir.

Merkez	: 154.068
Tercan	: 17.367
Üzümlü	: 12.913
Refahiye	: 10.765
Çayırlı	: 8.849
İliç	: 7.625
Kemah	: 7.125
Kemaliye	: 4.905
Otlukbeli	: 2.415

Dava konusu Yönetmeliğin 7/1 ve 7/5 maddeleri uyarınca, Erzincan'ın ilçelerinden Tercan, Üzümlü ve Refahiye'de **Anadolu Lisesi** açılabilir, diğer beş ilçenin tamamında yalnızca

Anadolu İmam Hatip Lisesi açılabilir. Üzümlü ve Refahiye ilçelerinin merkez nüfusları 10.000'in altında olduğu ve köyleriyle birlikte nüfusları 20.000'e ulaşmadığından bu ilçelerde de Anadolu Lisesi açılmayabilir.

Dava konusu düzenlemeden ülkemizin yalnızca doğusu değil, her bölgesi etkilenecektir. Şöyle ki; Yönetmeliğin 7/1 ve 7/5 maddeleri uyarınca, Kırşehir'in ilçelerinden Kaman, Mucur ve Çiçekdağı'nda **Anadolu Lisesi** açılabilir, Akpınar, Boztepe ve Akçakent ilçelerinde yalnızca **Anadolu İmam Hatip Lisesi** açılabilir. Esasen Çiçekdağı ilçesinin merkez nüfusu 10.000'in altında olduğu ve köyleriyle birlikte nüfusu 20.000'e ulaşmadığından bu ilçede de Anadolu Lisesi açılmayabilir.

Yönetmeliğin 7/1 ve 7/5 maddeleri uyarınca, Rize'nin ilçelerinden Çayeli, Ardeşen ve Pazar'da **Anadolu Lisesi** açılabilir, Fındıklı, Güneysu, Kalkandere, İyidere, Der pazarı, Çamlıhemşin, İkizdere ve Hemşin ilçelerinde yalnızca **Anadolu İmam Hatip Lisesi** açılabilir.

Yönetmeliğin 7/1 ve 7/5 maddeleri uyarınca, Isparta'nın ilçelerinden Yalvaç, Eğirdir ve Şarkikaraağaç'ta **Anadolu Lisesi** açılabilir, Gelendost, Keçiborlu, Senirkent, Sütçüler, Gönen, Uluborlu, Atabey, Aksu ve Yenişarbademli ilçelerinde yalnızca **Anadolu İmam Hatip Lisesi** açılabilir.

Örnekleri çoğaltmak mümkündür. Özetle dava konusu düzenleme uyarınca yüzlerce ilçede genel amaçlı ortaöğretim kurumu statüsünde olan Anadolu Lisesi açılmayacak yalnızca İmam Hatip Lisesi açılabilir.

Dava konusu düzenlemeler temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınan 'Eğitim Hakkı'nın özüne de aykırıdır.

Yüzlerce ilçede yalnızca imam hatip lisesi açılarak genel amaçlı Anadolu liselerin açılmayacak olmasıyla eğitim hakkı eylemli olarak engellenmiş olacaktır.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 26. Maddesinde;

“Madde 26

1. Herkes eğitim hakkına sahiptir. Eğitim, en azından ilk ve temel eğitim aşamasında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim herkese açıktır. Yükseköğretim, yeteneklerine göre herkese tam bir eşitlikle açık olmalıdır.

2. Eğitim insan kişiliğini tam geliştirmeye ve insan haklarıyla temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır. Eğitim, bütün uluslar, ırklar ve dinsel topluluklar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu özendirir ve Birleşmiş Milletlerin barışı koruma yolundaki çalışmalarını geliştirmelidir.

3. ***Çocuklara verilecek eğitimin türünü seçmek, öncelikle ana ve babanın hakkıdır.***”

Yine Ekonomik, Sosyal ve Kültürel haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 13. Maddesinde;

“Madde 13

1. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, herkese eğitim hakkı tanırlar. Taraf Devletler eğitimin, insanın kişiliğinin ve onur/(haysiyet) duygusunun tam olarak gelişmesine yönelik olması ve insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirecek nitelikte bulunması hususlarında mutabıktırlar. Taraf Devletler ayrıca eğitimin, tüm kişilerin özgür bir topluma etkili biçimde katılmasını sağlayacak; bütün uluslar ve bütün ırksal, etnik ya da dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu geliştirecek; ve Birleşmiş Milletlerin barışın korunmasına ilişkin etkinliklerini ilerletecek nitelikte olması hususlarında da mutabıktırlar.

2. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, bu hakkın tam olarak gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla aşağıdaki hususları kabul ederler:

a) İlköğretim herkes için zorunlu ve parasız/(ücretsiz) olacaktır;

b) Teknik ve mesleki orta eğitim dâhil olmak üzere, orta öğretimin çeşitli biçimleri, bütün uygun vasıtalar/(yöntemler) kullanılmak ve özellikle parasız eğitimi tedricen geliştirmek/(yaygınlaştırmak) suretiyle, genel olarak herkes için açık/(girilebilir) ve ulaşılabilir/(yararlanılabilir) hale getirilecektir;

c) Yüksek öğretim, bütün uygun vasıtalar/(yöntemler) kullanılmak ve özellikle parasız eğitimi tedricen geliştirmek suretiyle, yetenek ölçüsüne göre, herkes için eşit şekilde ulaşılabilir/(yararlanılabilir) hale getirilecektir;

d) İlköğretim görmemiş ya da tam olarak ilköğretim süresini tamamlayamamış kişiler için temel eğitim mümkün olabildiğince teşvik edilecek ya da yoğunlaştırılacaktır;

e) Her düzeyde okullar sisteminin geliştirilmesi amacı etkin biçimde yürütülecek/(takip edilecek), yeterli bir burs sistemi kurulacak ve öğretim personelinin maddi koşulları sürekli biçimde iyileştirilecektir.

3. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, ebeveynlerin ve uygulanabilir olduğu takdirde de kanuni vasilerin kendi çocukları için, kamu makamları tarafından kurulmuş okulların dışında olup, Devlet tarafından konulmuş ya da onaylanmış asgari eğitim standartlarına uygun/(haiz) (diğer) okulları tercih etme ve çocuklarına kendi inançlarına uygun dini ve ahlaki eğitim sağlama özgürlüğüne saygı göstermeyi taahhüt ederler.

4. Bu maddedeki hiçbir hüküm, daima, bu madde paragraf 1’de düzenlenen ilkelere riayet edilmesi ve bu kurumlarda verilen eğitimin Devlet tarafından belirlenebilecek asgari standartlara uygun olması koşuluyla, bireylerin ve kuruluşların eğitim kurumları kurmak ve yönetmek özgürlüğüne engel teşkil eder/(müdahaleye cevaz verir) şekilde yorumlanmayacaktır.”

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin 28 ve 29. Maddelerinde;

“Madde 28

1. Taraf Devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşüyle özellikle:

a) İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler;

b) Ortaöğretim sistemlerinin genel olduğu kadar mesleki nitelikte de olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlenmesini teşvik ederler ve bunların tüm çocuklara açık olmasını sağlarlar ve gerekli durumlarda mali yardım yapılması ve öğretimi parasız kılmak gibi uygun önlemleri alırlar;

c) Uygun bütün araçları kullanarak, yüksek öğretimi yetenekleri doğrultusunda herkese açık hale getirirler;

d) Eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliği bütün çocuklar için elde edilir hale getirirler;

e) Okullarda düzenli biçimde devamın sağlanması ve okulu terk etme oranlarının düşürülmesi için önlem alırlar.

2. Taraf Devletler, okul disiplininin çocuğun insan olarak taşıdığı saygınlıkla bağdaşır biçimde ve bu Sözleşme’ye uygun olarak yürütülmesinin sağlanması amacıyla gerekli olan tüm önlemleri alırlar.

3. Taraf Devletler eğitim alanında, özellikle cehaletin ve okuma yazma bilmemenin dünyadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve çağdaş eğitim yöntemlerine ve bilimsel ve teknik bilgilere sahip olunmasını kolaylaştırmak amacıyla uluslararası işbirliğini güçlendirir ve teşvik ederler. Bu konuda, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri özellikle gözönünde tutulur.

Madde 29

1. Taraf Devletler çocuk eğitiminin aşağıdaki amaçlara yönelik olmasını kabul ederler:

a) **Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi;**

b) **İnsan haklarına ve temel özgürlüklere, Birleşmiş Milletler Antlaşmasında benimsenen ilkelere saygısının geliştirilmesi;**

c) **Çocuğun ana-babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, çocuğun yaşadığı veya geldiği menşe ülkenin ulusal değerlerine ve kendisinininkinden farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi;**

d) **Çocuğun, anlayışı, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik ve ister etnik, ister ulusal, ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla, özgür bir toplumda, yaşantıyı, sorumlulukla üstlenecek şekilde hazırlanması;**

e) **Doğal çevreye saygısının geliştirilmesi.**

2. Bu maddenin veya 28'inci maddenin hiçbir hükmü gerçek ve tüzel kişilerin öğretim kurumları kurmak ve yönetmek özgürlüğüne, bu maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen ilkelere saygı gösterilmesi ve bu kurumlarda yapılan eğitimin Devlet tarafından konulmuş olan asgari kurallara uygun olması koşuluyla, aykırı sayılacak biçimde yorumlanmayacaktır.”

İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'ye (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) Ek Protokol'ün (1 Nolu Protokol) 2. Maddesinde;

“MADDE 2

Eğitim hakkı

Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerin yerine getirilmesinde, ana ve babanın bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama haklarına saygı gösterir.”

hükümlerine yer verilmiştir.

Anayasanın 42/1 maddesi uyarınca; “Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.”

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasasının ‘Eğitim hakkı:’ başlıklı 7. Maddesinde;

“Madde 7 – İlköğretim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır.

İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.” hükmüne yer verilmiştir.

Görüldüğü gibi eğitim hakkı, eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına, ilgi, istidat ve kabiliyetleri uygun olarak yapılmasıyla birlikte Milli Eğitim Temel Yasası ve Anayasa ile temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmıştır. Dava konusu düzenlemeyle sayısı yüzbinleri bulacak öğrenci (ve velileri) istemediği halde imam hatip liselerine gitmek zorunda kalacak, genel amaçlı bir liseye giderek eğitim alma hakkı fiilen ve eylemli olarak ellerinden alınacaktır. Bu nedenle öncelikle yürütmesi durdurulmalı, daha sonra iptaline karar verilmelidir.

Onbinlerce öğrencinin eğitim hakkının fiilen ve eylemli olarak ellerinden alınması, aynı zamanda gelecek nesiller açısından ileride onarılamaz yaralar açabilecek, toplumsal refah, gelişme ve kalkınmayı engelleyecek, her geçen gün sınırlı da olsa var olan demokratik düzenden uzaklaşılmasına yol açacaktır.

2.b) Yine Yönetmeliğin 7/11 maddesinde yer alan “Çok programlı Anadolu lisesi, mesleki ve teknik eğitim merkezi ve mesleki eğitim merkezlerinde karma eğitim yapılır.”

hükmü uyarınca Çok Programlı Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi ile Mesleki Eğitim Merkezi dışında kalan eğitim kurumlarında karma eğitimden vazgeçilebilecektir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasasının ‘Karma eğitim’ başlıklı 15. maddesinde; *“Okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak eğitimin türüne, imkân ve zorunluluklara göre bazı okullar yalnızca kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir”* hükmüne yer verilmiştir. Dava konusu düzenleme, 1739 sayılı Yasanın, okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılmasının esas olduğunu kurala bağlayan hükmüne açıkça aykırılık oluşturmaktadır.

Bir hiyerarşik normlar sistemi olan hukuk düzeninde alt düzeydeki normların, yürürlüklerini üst düzeydeki normlardan aldığı kuşkusuzdur. Normlar hiyerarşisinin en üstünde evrensel hukuk ilkeleri ve Anayasa bulunmakta ve daha sonra gelen yasalar yürürlüğünü Anayasadan, tüzükler yürürlüğünü yasalardan, yönetmelikler ise yürürlüğünü yasa ve tüzüklerden almaktadır. Dolayısıyla bir normun, kendisinden daha üst konumda bulunan ve dayanağını oluşturan bir norma aykırı veya bunu değiştirici nitelikte bir hüküm içermemesi gerekir. Dava konusu Yönetmelik hükmünün, 1739 sayılı Yasanın 15. maddesine, dolayısıyla normlar hiyerarşisi ilkesine aykırı olduğu açıktır.

Karma eğitim sisteminden vazgeçilmesinin pedagojik açıdan da pek çok sakıncaları vardır. Karma eğitimle öğretim, kız ve erkek öğrencilerin küçük yaşlardan itibaren bir arada okutulması, farklı cinslerin birbirini tanıması, farklılıklarına saygı göstermesi ve kadın erkek eşitliğinin okul çağlarından itibaren bilince çıkarılması açısından son derece önemlidir. Karma eğitim sadece eğitim alanı ile ilgili olmayan, toplumsal, sosyolojik ve pedagojik açıdan çok yönlü özellikleri olan bir uygulamadır.

Dünyanın çeşitli ülkelerinde farklı eğitim kurumları, farklı amaçlarla karma ya da ayrı eğitim sistemlerini uygulamaktadır. Tek cinsiyete dayalı ayrı eğitim sitemini savunanlar, bu sistemin öğrenciler açısından yüksek başarı getirdiğini, kızların ve erkeklerin ayrı okullarda daha iyi bir eğitim alacaklarını iddia etmektedir.

Aynı iddia sahipleri, tek cinsiyetli okullardaki kız öğrencilerin okul başarısının asıl nedeninin sınıfta erkek öğrenci olmaması mı yoksa öğretmen başına düşen öğrenci oranının düşük olması, eğitim ortamının elverişli olması, ders materyalinin kız çocuklarına uygun, özgüvenlerini artıracak şekilde düzenlenmesi mi olduğu konusunda açıklayıcı, bilimsel ve kesin veriler ortaya koyamamıştır. Eğitim sistemi içinde farklı cinsiyet ve sosyal sınıftan olan öğrenciler arasında tüm koşulların istatistiki olarak eşitlenmesi ya da sabit kabul edilmesi mümkün değildir. Çocuğun okul çağına kadar gelirken nasıl bir gelişim gösterdiği, ailenin dünya görüşü, eğitim ve gelir düzeyi, öğrenciler arasındaki sınıf farklılıkları gibi eğitimde temel belirleyici olan gerçekler yok sayılarak ya da aynı kabul edilerek farklı cinsiyetler ile eğitimsel “başarı” arasında doğrudan ilişki kurmak doğru değildir. Bütün bu gerçekleri görmezden gelip, sadece öğrenciler arasındaki cinsiyet farklılıklarını öne çıkararak yapılan “karma eğitim” karışıklığının ne kadar sağlıklı ve bilimsel olduğu tartışmalıdır.

Eğitimde başarı konusunda cinsiyet farklılıklarından çok eğitimin niteliği belirleyici önemdedir. Bu noktada okul ve eğitim ortamı, sınıf mevcutları, öğretmenin niteliği gibi çok sayıda faktörü dikkate almadan yapılacak her değerlendirmenin eksik olması kaçınılmazdır. Karma eğitimin öğrencilerin sosyal yaşamının her alanında iç içe olduğu karşı cinsle ilişkilerinde küçük yaşlardan itibaren birbirini anlamakta ve doğru iletişim kurmakta önemli bir işlevi vardır. Karma olmayan ve tek cinsiyete dayalı bir eğitimin toplumda yeni ayrışmalar ve kutuplaşmalar yaratması kaçınılmazdır.

Dünyada ve Türkiye’ de karma eğitim karşıtlığının temelinde büyük ölçüde dini gerekçeler ve muhafazakâr yaşam tarzı olduğu biliniyor. Buna rağmen, bazı çevrelerin karma eğitimin kaldırılmasına yönelik gerekçelerini “tek cinsiyetli okullarda kızlar daha başarılı” gibi ifadelerle gündeme getirerek dini gerekçeleri geri plana itmeleri bile bu konudaki samimiyetlerini görmek açısından önemlidir.

Eğitim sistemi açısından bir konunun enine boyuna tartışılması elbette önemlidir. Ancak Türkiye’ de tamamen siyasal ve ideolojik gerekçelerle gündeme getirilen karma eğitim karşıtlığını çocukların okul başarısı ve özellikle kız çocuklarının okullaşma oranının artırılması gibi gerekçelere indirgeyerek değerlendirmek, eğitim bilimini ve en temel toplumsal gelişme yasalarını yok saymak anlamına gelmektedir.

Eğitim çocuğun kendini keşfettiği, tüm yeteneklerini, yaratıcılığını ortaya çıkardığı, çocuğun kendi olduğu, özgürleştiği dinamik bir süreçtir. Hangi gerekçeyle olursa olsun, tek cinsiyete dayalı eğitimi savunmak, insan doğasına ve eğitim bilimine temelden aykırı bir düşüncedir.

Kızlar için ayrı, erkekler için ayrı okul önerisi sağlıksız, sorun çözmek bir yana yeni sorunlar üretmesi kaçınılmaz olan bir durumdur. Karma eğitim karşıtlarının asıl hedefi, “haremlik selamlık” uygulaması ile toplumsal cinsiyet ayrımcılığını okullar üzerinden tekrar tekrar üretmektedir.

Karma eğitim, Ortaçağ’dan bu yana toplumsal yaşamı kadın ve erkek olarak ayıran dini ve feodal yaklaşımlara karşı yürütülen mücadelenin en önemli, en değerli kazanımlarından birisidir. Karma eğitim ile kız ve erkek çocuklar, birbirlerini yakından tanıyabilir, okul ve sınıf ortamında birlikte sosyalleşebilirler.

Ortaçağ’dan itibaren bazı din ve inançların, kadının şeytana aldanabilen zayıf doğası ve kişiliği iddiasından hareketle, hayatın çeşitli alanlarında erkeklerle bir araya gelmesini tehlikeli ve sakıncalı olarak görmüştür. Farklı cinsiyetler her konuya, hayata sadece dini inancına göre bakanların yaptığı gibi, birbirlerini sadece cinsel kimlikleri üzerinden değerlendirmezler. Farklı cinsiyetler birbirlerini farklı değer, eğilim, düşünme ve davranış bakımından ve değişik mekanlarda, ailede, sokakta, okulda, sınıfta ve işyerinde görüp tanır. Söz konusu tanıma süreci, günlük hayatın akışının doğal bir sonucudur. Bu süreci günahkarlık, kötülük veya sapıklık olarak değerlendirmek, cinsiyetlere önyargılı bakmanın kaçınılmaz bir sonucudur.

Farklı cinsiyetlerin ruh ve beden sağlığı ile olağan kişisel gelişimi, farklı cinsiyetlerin birbirinden ayrılmasını değil, birbirine yakın olmasını, farklılıklarını bilmesini ve birbirine saygı göstermesini gerektirir.

3.Yönetmeliğin, “Özel eğitim kurumları’ başlıklı 8/8-a maddesinde yer alan **“Yerleşim birimi nüfusunun 200.000’den az olmaması ya da yerleşim birimi ile hizmet verilecek en yakın rehberlik ve araştırma merkezi arasındaki mesafenin 150 km’den fazla olması halinde yerleşim birimi nüfusunun 100.000’den az olmaması”** ibaresi uyarınca, nüfusu 200 binden az olan yerleşim yerlerinde Rehberlik ve Araştırma Merkezi açılmayacaktır.

2016 yılı nüfus verilerine göre 81 ilimizin 9’unun (Iğdır, Bartın, Çankırı, Gümüşhane, Artvin, Kilis, Ardahan, Bayburt ve Tunceli) ilçeleriyle birlikte toplam nüfusu 200 binin altındadır. Bunların yanında kent merkezi nüfusu 200 binin altında olan 25 il (Sinop, Bilecik, Erzincan, Kırşehir, Yalova, Karabük, Karaman, Burdur, Hakkari, Bingöl, Kars, Nevşehir, Bolu, Siirt, Amasya, Rize, Bitlis, Kırklareli, Kastamonu, Edirne, Muş, Yozgat, Giresun, Şırnak ve Ağrı) daha bulunmaktadır. Dava konusu düzenlemeyle 81 ilin 34’ünde Rehberlik ve Araştırma

Merkezi açılamayabilecektir. Nüfusu 200 binin üzerinde olan ilçe sayısı ise büyükşehir belediyesi olan iller dışında iki elin parmaklarını geçmemektedir.

573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin ‘Rehberlik ve araştırma merkezleri’ başlıklı 21 maddesinde;

“Rehberlik ve araştırma merkezleri, eğitim öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülebilmesine ilişkin gerekli her türlü çalışmaların yanı sıra özel eğitim gerektiren bireyleri de tanılamada belirtildiği şekilde inceler, tanılar, yerleştirilebilecekleri en uygun eğitim ortamını önerir ve bu bireylere rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri sunar.

Nüfus ve hizmet potansiyeline göre merkez ve diğer ilçelerde de rehberlik ve araştırma merkezleri açılabilir.” hükmüne yer verilmiştir. Dava konusu düzenleme uyarınca, 573 sayılı KHK ile verilen özel eğitim gerektiren bireyleri de tanılama görevi başta olmak üzere, Rehberlik ve Araştırma Merkezlerince verilecek hizmetler 34 ilde verilemeyebilecektir. Düzenleme normlar hiyerarşisi ilkesine aykırı olduğu gibi, kamu yararıyla bağdaştırılmasına da olanak yoktur.

4.a) ‘Kapatma esasları’ başlıklı 13/1-c maddesinde yer alan “Anadolu, fen, güzel sanatlar, sosyal bilimler ve spor liselerinde 80, diğer...” ibaresi uyarınca Anadolu liseleri, fen liseleri, güzel sanatlar liseleri, sosyal bilimler liseleri ile spor liselerinin öğrenci sayısı 80’in altına düştüğünde bu eğitim kurumları kapatılacaktır. Oysa aynı yönetmeliğin aynı maddesine göre imam hatip liselerinin kapatılabilmesi için öğrenci sayısının 40’ın altına düşmesi gerekmektedir. Dava konusu düzenleme, davalı yönetimin, imam hatip liselerini temel/esas liseler olarak gördüğünün bir başka kanıtını oluşturmaktadır. Genel liselerin kapatılmasıyla birlikte bu eğitim kurumlarının tamamı ya Anadolu Lisesi ya da imam hatip veya başka bir meslek lisesine dönüştürülmüştür. Dolayısıyla ülkemizdeki hiçbir yerleşim yerinde genel lise kalmamıştır. Yukarıda ayrıntılı olarak açıkladığımız üzere bir yerleşim yerinin nüfusu 5 bine ulaştığında imam hatip lisesi açılabilir ancak 10 bine ulaştığında veya bağlı yerleşim birimleriyle birlikte 20 bine ulaştığında Anadolu lisesi açılabilir. Nüfusu 10 binin altında olan veya bağlı yerleşim birimleriyle birlikte 20 binin altında olan yerleşim yerlerinde ise yalnızca imam hatip liseleri açılabilir. İmam hatip liselerinin öğrenci sayısı 40’ın altına düşmedikçe kapatılamazken, Anadolu liselerinin öğrenci sayısı 80’in altına düştüğünde kapatılabilir. Düzenlemenin dini/mesleki eğitim veren imam hatip liselerinde öğrenim gören öğrencilerin lehine ve fakat temel/esas eğitim kurumu olan Anadolu liselerinde öğrenim gören öğrencilerin ve burada görev yapan öğretmenlerin aleyhine olduğu, dolayısıyla Anayasada ifadesini bulan genel eşitlik ilkesine aykırı olduğu açıktır.

Dava konusu düzenleme ile dini/mesleki eğitim veren (ders programlarının önemli bir bölümünü imam hatip meslek dersleri oluşturduğundan) imam hatip liselerinin açılması kolaylaştırılması ve hatta bazı yerleşim yerleri için zorunlu hale getirilmesi yanında, kapatılması da Anadolu liselerinin öğrenci ve öğretmenlerinin aleyhine olacak biçimde kolaylaştırıldığından, cumhuriyetin nitelikleri arasında yer alan Laiklik ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır. Bu nedenle öncelikle yürütmesi durdurulmalı, daha sonra iptaline karar verilmelidir.

4.b) Yönetmeliğin 13/1-b maddesinde yer alan “Kurumun verdiği hizmetin verimliliğinin azaldığının Bakanlıkça veya valilikçe mahallinde yaptırılan inceleme raporuyla belirlenmesi” ile 13/7 maddesinde yer alan **“...veya makul bir gerekçe olmaksızın son iki yıl üst üste zarar eden”** ibareleri uyarınca, kurumun verdiği hizmetin

verimliliğinin azalması gibi soyut bir neden veya Milli Eğitimin temel amaç ve ilkeleri arasında yer almayan zarar etmesi gerekçesiyle eğitim kurumları ve sosyal tesisler kapatılabilecektir.

Kurumun verdiği hizmetin verimliliğin azalması durumunda kurumun kapatılmasına karar verme yetkisinin tanınmasıyla, kanımızca yönetimlere hukuk kurallarıyla sınırları belirlenmemiş neredeyse sınırsız bir yetki verilmesi anlamına gelmektedir. Örneğin bu eğitim kurumunda üniversiteye yerleşen çok sayıda öğrenci yok veya öğrencilerin not ortalaması çok düşük, ülke, bölge, il veya ilçe ortalamasının altında, ya da hiçbir ulusal veya uluslararası proje üretilmedi denilerek veya hukuk düzeninde yeri olmayan başkaca nedenlerle ‘VERİMLİLİĞİ AZALDI’ denilerek eğitim kurumu kapatılabilecektir. Böyle bir yetki ve düzenlemenin uluslararası sözleşmeler ile anayasal ve yasal güvence altında olan ‘Eğitim Hakkı’yla bağdaştırılmasına olanak yoktur.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasasının 2. maddesinde ‘Genel amaçlar’, 3. maddesinde de ‘Özel amaçlar’ düzenlenmiştir. Buna göre Milli Eğitimin genel amacı;

“Madde 2 – Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. (Değişik: 16/6/1983 - 2842/1 md.) Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.”

Milli eğitim sistemimizin özel amacı ise; Türk eğitim ve öğretim sisteminin, bu genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenmesi ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçlara ve 1739 sayılı Yasada sıralanan temel ilkelere uygun olarak tespit etmektir.

Görüldüğü gibi, milli eğitim sistemimizin amaçları içerisinde, eğitim dizgesinin bir parçası olan sosyal tesislerden kar etmek veya zarar etmemek yoktur. Öğretmenevi ile öğretmenevi ve akşam sanat okullarından oluşan sosyal tesislerin varlık amacı da kar etmek veya zarar etmemek değil, başta öğretmenler olmak üzere milli eğitim çalışanları ile ailelerinin sosyal gereksinimlerinin bir kısmının karşılanmasıdır. Dolayısıyla kar etmediği için sosyal tesislerin kapatılması aynı zamanda 1739 sayılı Yasaya, dolayısıyla normlar hiyerarşisi ilkesine aykırılık oluşturacaktır.

5. Son olarak şunu belirtmek isteriz. İdarenin yargısal denetiminde çok önemli bir araç olan iptal davaları, dava konusu edilen işlemle bir menfaat ilgisi kurulabilenler tarafından açılan idare hukukuna özgü, objektif nitelikte davalardır. İptal davası açmak için gerekli subjektif

ehliyet; ‘menfaat ihlali’ koşulunun olayın niteliği ve davacının durumu değerlendirilerek belirleneceği açıktır. Ancak yapılacak değerlendirmede hukuk devleti ilkesi temeline dayanan idari yargı işlevinin göz ardı edilmemesi gerekir. Amaç idari faaliyetlerin hukuka uygunluk denetiminin yapılabilmesi, hukukun üstünlüğünün sağlanması olduğuna göre menfaat kavramının dar değil, geniş yorumlanması gerekir.

Danıştay’a göre de, hukuk devletinin vazgeçilmez koşullarından birisi idari yargı denetimidir. Hukuk devleti, idari yargı denetimi ve dava açma ehliyeti arasındaki ilişkiyi belirten ve hüküm altına alan Danıştay 6. Dairesinin 3.6.1992 tarihli kararında şu hususlara yer verilmiştir;

“... hukuk devleti kavramının tanımında söz edilen hukuka uygunluk denetimi ancak yargı önünde yapılacaktır. Devletin tüm eylem ve işlemlerinin yargısal denetime tabi tutulması ile hukuk devletinin sağlanması mümkündür. Kaldı ki, Anayasanın 125.maddesinin 1. fıkrasında, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu hükme bağlanmıştır.

... Menfaat kavramı olaya, zamana ve kültürel anlayışa göre değişir bir kavram olup, değişik olaylarda menfaatin ortaya çıkma biçimi değişmektedir. Olaylara yaklaşım şekli, toplumun ve kişinin düzeyi, menfaat kavramının boyutlarını değiştirecek niteliktedir.

İptal davaları ile idari işlemlerin hukuka uygun olup olmadığının saptanmasına, hukukun üstünlüğünün sağlanmasına, böylelikle idarenin hukuka bağlılığının belirlenmesine, sonuçta, hukuk devleti ilkesinin gerçekleştirilmesine imkân sağlandığından, bu davalarda menfaat ilişkisinin dar yorumlanmamasında yarar vardır.

Cumhuriyetin temel ilkelerinden olan Hukuk Devleti esasının tüm kurum ve kurallarıyla yerleştirilmesi ülkede yaşayan herkesin menfaati gereği olduğundan, toplumun ve dolayısıyla bireyin menfaatini zedeleyen uygulamalara ilişkin işlemlere karşı bireylerin dava açmakta menfaat ilişkisinin bulunmadığını söylemek mümkün değildir.” (Danıştay 6. Daire 3.6.1992, E.1992/1660, K.1992/2676 K.)

Görüldüğü üzere, idari yargı denetimi ile hukuk devleti arasında, giderek adaletin dağıtılması işlevi arasında yoğun bir ilişki bulunmaktadır. Aynı zamanda, yurttaşların, Anayasal bir hukuk devletinde yaşıyor olma ve bağımsız yargı organlarının “adalet dağıtma” işlevi yerine getiriyor olduğu inancını sağlayacak da yargı denetimidir. Danıştay 5. Dairesi, 27.2.1996 tarihli bir kararında; *“... adalete inancın sarsıldığı toplumlarda mahkemelere güven duygusunun da zedelenmesi ve vatandaşlar tarafından yargı yerlerinin giderek işlevsiz bırakılması kaçınılmazdır.”* (Danıştay 5. Daire 27.2.1996, K.96/721) saptamasını yaparken bu hususa dikkat çekmiştir.

Danıştay 10. Dairesinin 29.9.1994 gün ve E.1993/4733, K.1994/4394 sayılı kararında da;

“.... Ülkede yaşayan herkesin menfaati gereği, toplumun ve dolayısıyla bireyin menfaatini zedeleyen hukuk devleti esaslarına aykırı, kamu yararını ihlal eden işlemlerin hukuk âleminde silinmesini sağlamak için, bu işlemlere karşı bireylerin dava açma hakkını geniş yorumlamak gerekir.

Aksi düşünce, tüm ülkeyi ve vatandaşları etkileyen ancak hukuka aykırı bulunan idari işlemlerin hiçbir zaman yargı önüne getirilememesine ve hukuka uygunluk denetiminin yapılamamasına yol açacaktır.” denilmektedir.

Danıştay 6. Dairesinin 13.5.1991 gün ve E.1989/2264, K.1991/1101 sayılı kararı ile 26.6.1993 gün ve E.1993/562, K.1993/2506 sayılı kararları da bu yöndedir.

Yine Danıştay Dava Daireleri Kurulunun 25.1.1972 gün ve E.1968/293, K.1972/623 sayılı kararında da; *“Gelişen içtihatlar ve doktrin, idarenin hukuka bağlı işleyişinden tüm*

vatandaşların menfaati olduğu görüşünden hareketle iptali istenen idari işlemle davacı arasındaki menfaat ilişkisinin gittikçe daha geniş tutulması ve yalnızca davada ciddiyeti temin eden bir faktör olarak nazara alınması temayülündedir.” denilmektedir.

Danıştay 2. Dairesi de K.2010/1362 sayılı kararında; “...kamu görevlileri sendikalarının, kamu görevlilerinin ortak, ekonomik, sosyal ve mesleki hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek amacıyla kurulmuş olması, iptal davasının içtihat ve doktrinde belirlenen hukuki nitelikleri göz önüne alındığında, idare hukuku alanında tek taraflı irade açıklamasıyla kesin ve yürütülmesi zorunlu nitelikte tesis edilen idari işlemlerin, bu idari işlemlerle kişisel, meşru ve aktüel bir menfaat ilgisi olanlar tarafından iptal davasına konu edildiğinin kabulünün zorunlu olması, taraf ilişkisinin kurulması için gerekli olan kişisel, meşru ve aktüel bir menfaat alakasının varlığının, davanın niteliğine ve özelliğine göre idari yargı yerlerince belirlenmesi ve davacının idari işlemle ciddi ve makul, maddi ve manevi bir ilişkisi bulunduğunun anlaşılması halinde dava açmaya ehil sayılması, iptal davaları ile idari işlemlerin hukuka uygun olup olmadığının saptanmasına, hukukun üstünlüğünün sağlanmasına, böylece de idarenin hukuka bağlılığının belirlenmesine, sonuçta hukuk devleti ilkesinin gerçekleştirilebilmesine olanak sağlıyor olması, bu davalarda menfaat ilişkisinin bu amaç doğrultusunda yorumlanması gerektiği hususları birlikte değerlendirildiğinde davacının ehliyetinin bulunduğuna karar verilerek işin esasına geçildi.” diyerek Sendikanın dava açma ehliyeti konusundaki hususa açıklık getirmiştir.

Sonuç olarak Danıştay'ın yerleşik içtihatları uyarınca, iptal davalarında subjektif ehliyet sorunu nedeniyle bir kısım işlemlerin yargı denetimi dışında kalma olasılığının bulunduğu durumlarda, menfaat ihlalinin idari işlemlerin hukuka uygunluğunun iptal davası yoluyla denetlenmesini engellemeyecek biçimde yorumlanması zorunludur.

Bir an için 4688 sayılı Yasada, kamu görevlileri sendikaları ile konfederasyonların, örgütlü oldukları hizmet kolunu ve temsil ettikleri kesimin çıkarlarını ilgilendiren düzenlemelere ilişkin olarak doğrudan dava açıp açamayacakları konusunda bir düzenleme olmadığı kabul edilse bile, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Yasasının 113. maddesi uyarınca, bir tüzel kişilik olarak sendikaların, temsil ettikleri kesimlerin çıkarlarını korumak için doğrudan dava açma ehliyetlerinin bulunduğu kabul edilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Dava konusu düzenlemeden, ülkenin dört bir yanında görev yapan öğretmenler de, öğretmen ve veli olarak bu düzenlemeden doğrudan etkilenecektir. 100 bine yakın öğretmen üyesi olan EĞİTİM SEN'in bu davayı açmakta hukuksal menfaati olduğuna kuşku bulunmamaktadır.

6. Dava konusu yönetmelik hükümleri hakkında yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi için 2577 sayılı Yasanın 27/2. maddesinde sayılan koşullar birlikte gerçekleşmiştir. Yukarıdaki açıklamalar dava konusu yönetmelik hükümlerinin açıkça hukuka aykırı olduğunu göstermektedir. Uygulanması durumunda öğretmen ve öğrenciler de içerisinde olmak üzere bir bütün olarak eğitim dizgesinin ileride giderilmesi güç ve olanaksız zararlarla karşılaşacağı açıktır. Bu nedenle dava konusu edilen yönetmelik hükümlerinin, dava sonuna değin yürütmesinin durdurulmasına karar verilmesi gerektiği kanısındayız.

SONUÇ VE İSTEM : Yukarıda açıklanan ve yüksek mahkemece doğrudan göz önünde bulundurulacak nedenlerle;

1. 24 Haziran 2017 gün ve 30106 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliğinin;

a) “Genel esaslar’ başlıklı 5/1-ç maddesinde yer alan “**...doğal aydınlatmalı uygun mekânda kadın ve erkek için ayrı ayrı olmak üzere mescit**” ibaresinin,

b) ‘Ortaöğretim kurumlarının açılması’ başlıklı 7/1 maddesinde yer alan; “**...okulun açılacağı yerleşim birimi merkez nüfusunun 10.000 veya ilçeye bağlı çevre köyleri ile birlikte en az 20.000 olması**” ibaresi, 7/2 maddesinde yer alan “**...okulun açılacağı yerleşim birimi merkez nüfusunun 5.000 veya yerleşim birimine bağlı mahalle ve köyleri ile birlikte en az 10.000 olması**” ibaresi ile 7/11 maddesinde yer alan “**Çok programlı Anadolu lisesi, mesleki ve teknik eğitim merkezi ve mesleki eğitim merkezlerinde karma eğitim yapılır.**” ibarelerinin,

c) “Özel eğitim kurumları’ başlıklı 8/8-a maddesinde yer alan “**Yerleşim birimi nüfusunun 200.000’den az olmaması ya da yerleşim birimi ile hizmet verilecek en yakın rehberlik ve araştırma merkezi arasındaki mesafenin 150 km’den fazla olması halinde yerleşim birimi nüfusunun 100.000’den az olmaması**” ibaresinin,

ç) ‘Kapatma esasları’ başlıklı 13/1-b maddesinde yer alan “**Kurumun verdiği hizmetin verimliliğinin azaldığının Bakanlıkça veya valilikçe mahallinde yaptırılan inceleme raporuyla belirlenmesi**” ibaresinin, 13/1-c maddesinde yer alan “**Anadolu, fen, güzel sanatlar, sosyal bilimler ve spor liselerinde 80, diğer...**” ibaresi ile 13/7 maddesinde yer alan “**...veya makul bir gerekçe olmaksızın son iki yıl üst üste zarar eden**” ibaresinin İPTALİNE,

2. Öncelikle YÜRÜTMESİNİN DURDURULMASINA,

3. Yargılama giderleri ve vekâlet ücretinin davalı yönetime yükletilmesine karar verilmesini vekil olarak dilerim.

30 Haziran 2017

Av. Mehmet Rüştü Tiryaki

EKLER

1. 24 Haziran 2017 gün ve 30106 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliğinin örneği,

2. Yürürlükten kaldırılan ve 2 Nisan 1993 gün ve 21540 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Kurumlara Ait Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliğinin örneği,

3. Onaylı vekâletname örneği.